Cyfenw	Rhif y Ganolfan	Rhif yr Ymgeisydd
Enw(au) cyntaf		0

cbac wjec

TGAU

S24-3570NB0-1

3570NB0-1

DYDD LLUN, 20 MAI 2024 – PRYNHAWN

IECHYD A GOFAL CYMDEITHASOL, A GOFAL PLANT

UNED 1: Twf, Datblygiad a Llesiant Dynol

1 awr 30 munud

I'r Arholwr yn Unig		
Cwestiwn	**Marc Uchaf**	**Marc yr Arholwr**
1.	**4**	
2.	**3**	
3.	**15**	
4.	**15**	
5.	**17**	
6.	**9**	
7.	**17**	
Cyfanswm	**80**	

3570NB01
01

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du. Peidiwch â defnyddio beiro gel na hylif cywiro.

Ysgrifennwch eich enw, rhif y ganolfan a'ch rhif ymgeisydd yn y blychau ar ben y dudalen hon.

Atebwch **bob** cwestiwn.

Ysgrifennwch eich atebion yn y lleoedd gwag priodol yn y llyfryn hwn. Os nad oes digon o le, defnyddiwch y dudalen ychwanegol yng nghefn y llyfryn, gan wneud yn siŵr eich bod chi'n rhoi'r rhif cywir ar bob cwestiwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Mae nifer y marciau wedi'i nodi mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

80 yw cyfanswm nifer y marciau sydd ar gael.

Bydd ansawdd eich cyfathrebu ysgrifenedig, gan gynnwys defnyddio atalnodi a gramadeg yn briodol, yn cael ei asesu yn eich ateb i gwestiwn **7**(c).

Cofiwch fod angen defnyddio Cymraeg da a chyflwyniad clir a threfnus yn eich atebion.

JUN243570NB0101

ⓗ WJEC CBAC Cyf.

Arholwr
yn unig

Atebwch **bob** cwestiwn.

1. (a) Cwblhewch y tabl isod drwy ychwanegu'r termau cywir.

Disgrifiad	**Term**
(i) Y cynnydd mewn maint corfforol (màs a thaldra).	.... [1]
(ii) Ymddangosiad a chynnydd yn soffistigeiddrwydd sgiliau, galluoedd ac emosiynau.	.... [1]

(b) Cwblhewch y frawddeg ganlynol:

Yr enw ar y cam bywyd o 13–19 oed yw .... [1]

(c) Ticiwch (✓) y blwch cywir i nodi'r ffactor economaidd sy'n effeithio ar dwf (*growth*) a datblygiad dynol. [1]

Ffactor	**Ticiwch**
Afiechyd (*illness*)	
Incwm	
Teulu	

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

2. Mae cerrig milltir datblygiad yn cael eu defnyddio i fesur patrymau disgwyliedig o ran datblygiad.

Rhowch **un** enghraifft o bob un o'r cerrig milltir datblygiad disgwyliedig canlynol ar gyfer plentyn 4 oed:

(i) Datblygiad corfforol [1]

....

....

(ii) Datblygiad emosiynol [1]

....

....

(iii) Datblygiad deallusol (*intellectual*) [1]

....

....

3570NB01 03

Arholwr yn unig

3. Mae cyd-ddibyniaeth (*interdependence*) clir rhwng iechyd corfforol ac iechyd meddwl da.

(a) Esboniwch y manteision cymdeithasol ac emosiynol i iechyd tymor hir unigolion os ydyn nhw'n gwneud ymarfer corff. [4]

(b) Mae straen yn gallu effeithio ar lesiant unigolyn.

Esboniwch sut mae straen yn gallu cael effaith ar lesiant unigolyn. [5]

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

(c) Esboniwch beth yw ystyr gwydnwch a sut mae bod yn fwy gwydn (*resilient*) yn gallu helpu unigolion i reoli straen. [6]

Arholwr yn unig

4. Mae Annie yn 67 oed. Ddeg mis yn ôl, cafodd Annie brofedigaeth (*bereavement*) pan wnaeth ei gŵr farw'n sydyn.

(a) Disgrifiwch sut mae profedigaeth yn effeithio ar unigolion. [5]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(b) Mae merch Annie wedi bod yn annog ei mam i fynd allan i gwrdd â'i ffrindiau.

Esboniwch pam mae perthnasoedd â ffrindiau (*friendships*) yn bwysig yn ystod oedolaeth ddiweddarach. [4]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

(c) Mae Annie yn deall pa mor bwysig yw bod yn fwy gweithredol (*active*) yn hytrach na bod yn oddefol (*passive*) yn ei gofal ei hun er mwyn osgoi problemau iechyd sydyn.

Trafodwch beth yw manteision cyfranogiad gweithredol (*active participation*) i Annie. [6]

3570NB01 07

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

5. Mae gan deulu Catrin hanes o glefyd y galon. Mae Catrin wedi cael diagnosis o golesterol uchel a phwysedd gwaed uchel yn barod. Mae hi a'i theulu'n byw mewn tŷ bychan mewn ardal ddiwydiannol ddifreintiedig (*deprived*) sydd â lefel uchel o ddiweithdra a throsedd. Mae gan Catrin ddau o blant bach.

(a) Amlinellwch y ffactorau corfforol ac amgylcheddol fyddai wedi gallu cyfrannu at gyflwr iechyd presennol Catrin.

(i) Ffactorau corfforol [3]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(ii) Ffactorau amgylcheddol [3]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

(b) Esboniwch y gofal a'r cymorth sydd ar gael i helpu Catrin i gynnal a gwella ei hiechyd a'i llesiant. [5]

Arholwr yn unig

(c) Esboniwch yr effeithiau cadarnhaol ar blant ifanc Catrin o gael mynediad at gyfranogiad a chefnogaeth y gymuned (*community involvement and support*). [6]

© WJEC CBAC Cyf.

TUDALEN WAG

PEIDIWCH AG YSGRIFENNU AR Y DUDALEN HON

ⓗ WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

6. Mae Louis yn 3 oed ac mae wedi datblygu'r frech goch (*measles*). Mae'n sâl iawn. Heddiw yw'r diwrnod cyntaf mae'r frech (*rash*) wedi ymddangos ac mae'n methu mynd i'r feithrinfa.

(a) Nodwch **ddwy** ffynhonnell (*sources*) wahanol o ofal a chymorth mae mam Louis yn gallu eu defnyddio i helpu Louis.

(i) .... [1]

(ii) .... [1]

(b) Disgrifiwch sut mae'r cymorth rydych chi wedi'i nodi yn gallu helpu Louis a'i fam. [3]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

(c) Ystyriwch sut byddai'r rhaglen imiwneiddio plant wedi gallu hybu a chefnogi twf a datblygiad Louis. [4]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

ⓗ WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

7. Mae Amy yn 18 oed. Fe wnaeth Amy adael yr ysgol ychydig cyn genedigaeth Joshua, ei mab, sy'n 16 mis oed nawr. Maen nhw'n byw gyda'i mam a'i thad. Mae gan y teulu incwm cymedrol (*moderate*) gan fod Amy a'i mam yn gweithio, ac mae ei thad yn cefnogi gyda gofal plant. Mae'r tŷ yn eithaf mawr, mae gan Amy a Joshua eu hystafelloedd gwely eu hunain ac mae gardd yno. Mae Amy yn ddiolchgar i'w rhieni am eu cefnogaeth oherwydd mae'n golygu ei bod hi'n gallu dechrau prentisiaeth.

(a) Amlinellwch **ddwy** agwedd ar ddatblygiad Joshua fyddai'n gallu cael eu heffeithio'n gadarnhaol gan drefniadau byw y teulu.

(i) .... [2]

....

....

....

....

(ii) .... [2]

....

....

....

....

(b) Crynhowch (*summarise*) sut gall **un** o'r digwyddiadau bywyd mae Amy wedi'u profi fod wedi effeithio ar ei datblygiad a'i llesiant hi. [3]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

ⓗ WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

(c) Aseswch pa mor bwysig yw perthnasoedd teulu (*family relationships*) i dwf, datblygiad a llesiant Amy. [10]

DIWEDD Y PAPUR

ⓗ WJEC CBAC Cyf.

Rhif y Cwestiwn	Tudalen ychwanegol, os oes ei hangen. Ysgrifennwch rifau'r cwestiynau ar ymyl chwith y dudalen.	Arholwr yn unig

© WJEC CBAC Cyf.